

съ скотовѣдство, съ обработване на земята, даже и съ търговия, понеже възнаграждението за свещеническата им служба е твърде недостаточна. Въ външното облекло свещеникътъ не ея отличава нищо отъ мирянина, само кога служи въ черква, той тура на странка въоръженіето си и ся явява въ духовните одежди. Въ нѣкои случаи, свещеникътъ го избиратъ и за сердаръ и тогазъ той прѣвжда войската.

Въ първото време на отдѣлныйтъ животъ на Черногорцытъ духовенството имъ е било повечко образовано отъ келкото испосѣ. Това ся познава и отъ доста многото ръкописи, писани както отъ свѣтското духовенство, тъй и отъ калугерытъ по-въ старо време. Въ крайтъ на XV-то столѣтіе въ Цѣтинѣ было заведено вече и печатница, и печатанитѣ въ неѣ черковны книги Октоихъ и Псалтырь (1494-95) принадлежатъ на бройтъ отъ първопечатанитѣ съ кирилицѣ книги. Но испосѣ, когато вече за Черногорцытъ настанѣли по усилены времена и тѣ были принудены да ся борятъ за същесвованіето си, загиналы и зародышитѣ на образованіето. Въ новитѣ времена за най-ученъ зель да ся счита този който знаелъ да чете и да паше по добръ. Библиотеката на духовните лица — а тѣ сѣ были до скоро единственнытъ прѣдставители на образованостѣ — състояла отъ часословъ, октоихъ и служебникъ; училища нѣмало никаквы, а да четѣтъ и да пишѣтъ ся учили тѣзи конто щѣли да ся запопватъ или у калугерытъ, или при бащитѣ си такожде свещеницы. Черкны има доста; всяко село има поне по една черква.

Първо училище въ Цѣтинѣ е отворилъ владыката Петръ II и то са моза 30 момчета, конто ся учили да четѣтъ, да пишѣтъ, на Аритметикѣ и черковнѣ Историѣ, той основалъ на 1834 и малкѣ единъ типографѣ въ който ся издавалъ и Алманахъ подъ имѣ *Грица* отъ 1835-1839. А сега вече въ Цѣтинѣ има четирикласно училище и по всичкѣ Чернѣ горѣ до 11 съ по два класа.

ВЪРХОВНАТА ВЛАСТЪ И АДМИНИСТРАЦІЯТА.

Отъ Януарія 1852 година върховната властъ е осрѣдоточена въ ръцѣтъ на князя, който носи титулъ: *князь а господарь свободне При горе и Брда*. До тогазъ, върховенъ управитель были владыката черногорскый. Това званіе у владыцѣтъ, както и послѣ у князовѣтъ отъ крайтъ на XVIII столѣтіе, ся утвърдило въ фамиліѣтъ на Нѣгушитѣ. Данилъ Нѣгушъ, когото убихѣ въ 1860 год. първыи ся отказалъ отъ духовный санъ, въ званіе на свѣтскый князь управлява и сегашныйтъ владѣтель на Чернѣ горѣ, князь Николай. Значеніето на князя, днесъ както и на владыцѣтъ испърво, при всичко че